

NET OP ZEE HOLLANDSE KUST (ZUID)

Betrokkenen bij het project kijken terug op het proces. Wat ging goed, wat kon beter? Hoe hebben ze de samenwerking met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (toenmalig ministerie van Economische Zaken/EZ) ervaren? De aanpak van projecten is maatwerk. De feedback uit de gesprekken, opgedane inzichten en ervaringen neemt het ministerie van EZK mee bij het nog beter betrekken van de omgeving van volgende projecten. De gesprekken met betrokkenen zijn gehouden in december 2017–januari 2018.

Nathalie Kaarls, omgevingsmanager TenneT TSO B.V. (initiatiefnemer project)

“Er lag tijdsdruk op het betrekken van de omgeving door de strakke planning, die voortvloeit uit het Energieakkoord om 3.450 MW extra windenergie op zee te realiseren in 2023. Dat het hier succesvol is geweest, blijkt onder meer uit het beperkte aantal zienswijzen op de ontwerpbesluiten. Het zal zich uiteindelijk bewijzen als er geen Raad van State-procedures gevoerd hoeven te worden.”

“Voor de afwegingsnotitie zijn niet alleen de technische aspecten, de kosten en het milieu meegenomen, maar ook actief de zorgen en aandachtspunten vanuit de omgeving. Vervolgens is betrokken overheden gevraagd wat ze de minister zouden adviseren. Overheden hebben daar ieder op eigen wijze invulling aan gegeven. In Rotterdam is vooral het Havenbedrijf betrokken. Bij de provincie is het op ambtelijk niveau belegd. Er is steeds gevraagd: wat hebben jullie nodig om tot een advies te komen? Dat is vooral positief ervaren en de minister [toenmalig minister van Economische Zaken/EZ] heeft ook echt niet zomaar gekozen.”

“Er zijn op de Maasvlakte geen omwonenden. Met een brede groep stakeholders hebben we als [toenmalig] EZ en TenneT proactief contact gezocht. Zo is gezamenlijk een presentatie gegeven aan industriepartijen via het Deltalinqs platform [ondernemersvereniging haven Rotterdam]. Vanuit TenneT spreken we met ECT Euromax [Europe Container Terminals] over onder meer de mogelijke invloed op de haveninstallaties. Aan de brandweerploegen, die een kazerne hebben tegenover het te bouwen transformatorstation, zijn presentaties verzorgd om hun zorgen over magneetvelden en geluidsimpact zo goed mogelijk weg te nemen. Met het Havenbedrijf spreken we vooral over de ruimtelijke impact van het project op land en het zoveel mogelijk voorkomen van stremmingen voor het scheepvaartverkeer in de Maasmond. We zijn nu al meer dan twee jaar met Rotterdam en de haven over dit project in contact. Ik verwacht niet dat we elkaar in die relatie nog gaan verrassen.”

Arno Lammers, adviseur gemeente Den Haag

“Zij [omgevingsmanager Nathalie Kaarls/TenneT, Sanne van Santen/EZ] organiseerden het contact met burgers, nadat wij hadden aangegeven wie belangrijke instanties en vertegenwoordigers zouden kunnen zijn. Wij moesten alle relevante projectleiders en deskundigheden binnen het gemeentelijk apparaat, plus gemeenteraad en college, aangehaakt krijgen en houden.”

“Het ging om horizonvervuiling door de molens op zee, effecten op het toerisme, ongerustheid bij bewoners over elektromagnetische velden dichtbij hun net gekochte woningen, aantasting van duingebied en mogelijke bomenkap. Bomen zijn heilig in Den Haag.”

“EZ en TenneT slaagden er goed in om inhoud te geven aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het omgevingsproces. Toch waren er ook aandachtspunten. Vanwege de actuele Rijksdoelstellingen met wind op zee, heeft de discussie [met de omgeving] onder sterke tijdsdruk gestaan. Daar kwam bij dat belangrijke momenten in de omgevingsprocedure gepland stonden in of rond reces/vakantieperiodes. Hier in huis bestond niet het idee dat dit bewust zo gedaan was, maar het Rijk had er meer rekening mee kunnen houden.”

“Er is vanuit het Rijk steeds apart overlegd met de gemeenten van de Rotterdamse variant en de gemeenten van de Haagse variant. Daardoor werd het een smalle en vooral technische discussie over de voors en tegens van twee opties vanuit lokaal belang. Door eerst met het hele gebied te spreken over nut en noodzaak van de energietransitie in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag had een integrale afweging gemaakt kunnen worden. Ook ruimhartiger omgaan met informatie had veel argwaan kunnen wegnemen. Nu heb ik hier intern veel anderen moeten overtuigen dat er geen sprake was van een verborgen agenda van Rijk en TenneT.”

Peter Ketel, adviseur ruimtelijke ordening Havenbedrijf Rotterdam

“Wij zijn op een gegeven moment betrokken bij de tracéonderzoeken, maar toen waren al wel keuzes voor de varianten gemaakt. In de afwegingsnotitie waren toen ook de tracés Maasvlakte Zuid en Europoort meegenomen, opties die helemaal niet konden. Dat heeft nodeloos veel energie gekost, ook van ons. Dat had allemaal voorkomen kunnen worden door ons eerder te betrekken. De haven is een complex gebied en daarom moeten wij in een vroeg stadium bij voorgenomen ontwikkelingen betrokken zijn. Er is maar één toegang tot de haven, er is geen alternatief, daar zijn grote maatschappelijke belangen mee gemoeid. We hebben direct gezegd: als het over Rotterdam moet, dan via de Maasvlakte Noord. Dat is het ook geworden en sindsdien zijn we nauw betrokken.”

“EZ had een bestuurlijk regio-overleg in het leven geroepen nog voor een tracékeuze in de route over Rotterdam gemaakt was. Wij hadden ons voor dat regio-overleg aangemeld en EZ stond welwillend tegenover onze deelname. De regiobestuurders meenden dat het een bestuurlijk overleg was en dat daarin geen plaats was voor ons, waarom de ene stakeholder wel en de andere niet? Daar is iets voor te zeggen, maar wij nemen natuurlijk wel een bijzonder positie in. EZ heeft er toen voor gekozen ons erbuiten te laten.”

“Als Havenbedrijf hebben we ook steeds gevraagd: wat komt er nog meer op ons af? Je kunt ervan uitgaan dat in de toekomst nog meer windparken op zee zullen komen en dat de aanlanding dan ook een plek op de Maasvlakte moet krijgen. Het gesprek daarover werd eerst door EZ afgehouden. Alles was erop gericht de deadlines voor de capaciteit Wind op

Zee in 2023 te halen. Voor de periode daarna loopt nu wel een overlegproces waar wij betrokken bij zijn. De communicatie is nu goed.”

Harm Oosthoek, coördinator Milieudienst Rijnmond (DCMR)

“Nathalie Kaarls voor TenneT en Sanne van Santen van EZK hebben goed werk geleverd. Gesprekken, mails, planningen en bijeenkomsten, voor een groot project als dit hebben ze het goed gedaan. Voor ons als DCMR was het belangrijk dat we in deze pilot steeds bij alle belangrijke ijkpunten hebben kunnen meepraten en adviseren over de concepten. Ook waar dat normaal gesproken alleen met bestuurlijke partijen of het bevoegd gezag gebeurt.”

“We hadden soms pittige kritiek op concepten, maar er was ook tijd om daar iets mee te doen. Er is echt ingezet op betrokkenheid van de omgeving. Dat heeft uiteindelijk relatief weinig extra tijd gekost en die pakken we nu aan het eind weer terug. Er zijn weinig zienswijzen en mogelijk komt er helemaal geen Raad van State-procedure.”

“Rijk en initiatiefnemer mogen openheid en betrokkenheid best wat minder vrijblijvend bij de betrokken bevoegde gezagen maken. Het Rijk zou aan de voorkant duidelijker kunnen zijn naar de omgeving, ‘dit is een Rijksprocedure, hier gelden andere termijnen, wees daar scherp op’. Het gaat om tijd, kwaliteit en prioriteit. Een eerder project is nooit een blauwdruk voor een volgende, ieder proces is anders. Als je wilt meepraten en meedoen, zet dan tijdig de juiste mensen in of huur ze in als je ze niet in huis hebt. Zorg dat het project de juiste prioriteit krijgt in de organisatie.”

Dianne Teunissen, omgevingsmanager Rijkswaterstaat (in opdracht van EZK)

“Aan de interne afstemming met het Rijk was ik meer tijd kwijt dan aan de adviesrol bij het externe omgevingsmanagement voor stakeholders. Voor de stakeholders bij Net op Zee was die adviesrol ook minder zichtbaar, RWS [Rijkswaterstaat] was voor hen vooral zichtbaar als bevoegd gezag. Als er issues waren tussen TenneT en RWS over de watervergunning, dan zorgde ik dat het snel werd opgepakt.”

“Ik kan het vergelijken met Net op Zee Borssele en dan zie ik dat hier, nog meer dan daar, aandacht is voor transparantie in proces en inhoud. Echt anders is de expliciete adviesrol van de regio. Dat ging vooral over het landdeel en speelde met name vóór de keuze van het tracé Wateringen of de Maasvlakte. Nu gekozen is voor de Maasvlakte zonder directe omwonenden in het landdeel, is er vooral intensief contact met het havenbedrijf en de containerterminal .”

“Wat de rolverdeling betreft, is EZK in de lead voor de RCR-procedure [procedure rijkscoördinatie]: het inpassingsplan en de procedurele coördinatie van de overige juridische besluiten, onder meer de watervergunning. RWS is vergunningverlener en heeft daarnaast, net als andere regionale overheden, een rijksoverheidsrol. TenneT is initiatiefnemer, vergunningvragers en verantwoordelijk voor de MER-procedure [procedure

milieueffectrapportage]. Voor het omgevingsmanagement geldt dat TenneT verantwoordelijk is voor het contact met de stakeholders. RWS heeft een adviserende rol voor EZK en TenneT waar het gaat om de stakeholders op zee en de relatie tussen de aanleg van de windparken en de verbinding van de windparken met het hoogspanningsnet op het land.”

“Uit de evaluatie bleek dat met name de regionale overheden graag hadden gezien dat het Rijk nadrukkelijker de lead had genomen. Er is nu eenmaal meer wantrouwen tegen TenneT als ‘de commerciële partij die vooral snelheid wil’. Daarin houden we elkaar overigens in de houdgreep. Want TenneT wil ook snelheid omdat het Rijk dat eist. Dat leidt er nu toe dat we vergunningen verlenen, terwijl TenneT nog opties wil openhouden. Dat kan, maar het is niet onze favoriete manier van werken. Bij de gemeenten heeft dat een gevoel gegeven van: wie bepaalt hier nu eigenlijk wat er gebeurt? Vanuit mijn positie begrijp ik dat wel. Het is zeker een aandachtspunt voor volgende projecten.”

Een laatste observatie vanuit het brede takenpakket van Teunissen gaat over de relatie van Wind op Zee en Net op Zee. “In praktische zin hebben we de aansluiting van stakeholders goed vormgegeven. De bij Net op Zee betrokken gemeenten hadden alleen meer vanuit het totaalplaatje betrokken willen zijn. Bijvoorbeeld waar het ging om de economische kansen. Er is ten slotte geen Net op Zee zonder Wind op Zee en omgekeerd. Nu waren het te sterk gescheiden projecten, waardoor het lastig was om er op een integrale manier naar te kijken. Maar begrijp me goed: dit zijn leerpunten bij een project dat we met elkaar prima hebben aangepakt. Wij hebben ons voordeel gedaan met de leerpunten van Borssele. Onze ervaringen en leerpunten worden weer meegenomen naar nieuwe Netten op Zee .”